

Kolas.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

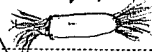
LNF 134

Uppteckningen avser min barndoms o ungdoms hembygd
Härsabäck i Västbores socken, gränssocken till Håshults för
jag bor nu. Fast förknippad med kolas var alltid
begravning, (även den fattigaste bjöd på) fast kanske knappt så
många gäster, i början på 1900-talet var vissa begravningslag
som hölls sammans. t. ex Härsabäck, Strogshult, och Ekenäs, de
byer intill varandra, 177en den sedan avtry efter hand. Då skickades
alltid tryckta bjudningskort till varje hushåll som skulle med,
bjudningen gällde bara (Mor o Far i huset). Fram till 1925-30-talet
förekom nästan alltid följning. Den kunde vara en kaffekaka =
kaffekaka = en vetekrans bakad på en stor plåt, garnerad med
florsocker, eller sockerkaka bakad i olika stora former, plaserade
svan på varandra även dom ritade med florsocker. (Ungefär 3 på varandra)
Eller vin o krogada kagar = krogiga kakor († så till formen)
och försända med den födes initialer spritad i florsocker. ~~†~~
Alla dessa beteckade beställars namn Bager-Mahildan i
Västbores

Dec. -67

Itland bestod förningen av vin och konfäkt
som bestod av stelnat fläsocker i lindat i vitt & svart
papper, och försedd med någon biblisk vers, t. ex

So rug föra

divet sin klädna åt jorden förläter.

Anden befrid till himlen går åter. Frammet 30 talik förekom
my ibland, första som förning. Den som inte hade förning gav
en krans i stället (alltid bondjorda) blomsterkransar kalle en del
gera av något pressat papper eller så. Eller pärlkransar
en stor kyrig glaskeira i mitten, med en Kristusbild
i mitten, samt glaspärlor tråda på band hängande i bågar
runt om. Så talades liksom åt den fört, det spökades
upp någon tröstställning, på den spändes taket så många att kistan
fick god plats, så fästes något grönt i små kransar i rader på
takerna, ett litet bord med 2 stolar lades, stod vid huvudgärdet,
grauris lades på golvet. Liberummet var för det mesta i något
arhus (loge eller så). En gammal gramma (Gustav Svensson i
Härsabäck var alltid med på begravnin (även utom liklaget)
och höll en liten andaktsstund samt sjöng en psalm i sin

likfärdor körde till kyrkan. Det var alltid med hästskjuts
(8-10 par ålång). Alla gravar som bodde nära vägen där färdor
gick fram, bukar bägga gravris på vägen, var och en mitt
för sitt hem, (det hette grana vägen)

Om själva jordfästningen var kl. 1. om. så bjöds gästerna kl. 10
eller 11 f. om. 11 var nog vanligast. Som togs emot av värdfolket
(någon gravne). Så bjöds först kaffe och kakor, sen ett glas vin
med någon kaka (järing t. ex) före avfärdor till kyrkan.
På förs kistan direkt till graven där gravst och blockare
mitts. När man kom hem igen bjöds åter kaffe och kakor,
sedan själva omvårdagen, först någon smörgåsmat, så stek och potatis,
som efteråt kokta risken och aprikoser med vispgrädd (naturligvis
kunde det vara något). Glas förekom ibland hos som förenämsta
man fanns ej att köpa färdig utav lagades hemma. Icke desto
mindre alltid vid begravnin. (I många, många är en lantbrukar-
kustru på Västerås mycket berömd för sin goda mat.) Hon kom
en dag förväg och lagade till allt, utom bröd och kakor som
bakats i förväg. Så bjöds åter kaffe o. kakor en gång igen

ämnade om en skildes åt. Alla hälsade och tog alla i hand när dom kom, och även för det mesta när dom tog farväl. Männen var alltid klädda i banyour eller frackkostym och hög hatt, kvinnorna i snarta klänningar och snarta hattar, dom äldre i snarta silkeklänningar eller florklänningar. Så var det mycket sällan så närstående släkters förtäring blev tvungen först. Blev något över av förtäringen skulle ^{de} gästerna ha en del med sig hem på den gylt, trieka eller ask som det kommit dit i. Stolar, bord samt porstien och smet-
bestick lånades alltid av grannarna. Något extra med blommar servetter, e.c.t. förekom knapptast, (även före 20-talet åtminstone). Det var alltid gästens bord. Inte så fint att ta omska för sig på tallriken. ~~Sittgästen~~ Diskhjälpen och serveringshjälpen lejdades också för det mesta. Sälls omkring 1925 var brukligt att bjuda gästerna även dagen efter begravnigen, dom bjöds på lite av varje som blivit över, då var dom inte klädda i högtidsdräkt. Förtäringen lämnades för det mesta åt köksvärdinnan och visades ej för gästerna förrän den bjöds

någon myskob evstaka gång kunde förningen vara spelt-
kaka, då stod man alltid inne i rummet hos
gästerna tills man skulle skäras. (Man som sagt inte ofta)

Det var alltid myskob näst om platsen vid kalastillfället
så ofta fick en del gäster ha fullriken i knät medan dom åt
på inte bordspets fanns för alla. Sedan bårhus byggdes
vid kyrkan (en bit in på 30 talet) förstades alltid den för dit
fordast möjligt, och sedan hölls begravningen på något kafé
eller gästgivargård. Då stapades all förning och även kalaset
i dagen efter.

Beskrivningen gäller folk i allmänhet, någon
herrskares begravning kan jag tyvärr ej beskriva. I barnåren här jag
talas om när kammarjunkaren på Vällous-gård i Västorp begravs
så blev endast dom förnämsta gästerna bjudna in i borgen på mat
frånare, tarpare och övriga bjudna fick endast kaffe, serverat
på logen.

Barnkalas förekom knappast i min barndom.

Men ungdomsgille gavs ofta, mest på vintern,
Då bjöds alla traktes ungdomar, ganska många ibland
(det var före landsbyggnadsavfolkning) Man gick eller
cykla omkring och bjöd (telefon var inte allmän då)

Ungefär vid 7 tiden på kvällen var bjudningen, så
bjöds kaffe och kakor när man kom, sen dansades det
för hela stansen, auktionen på logan, eller i något rum
som tomts på alla möbler. Musiken var någon fiol-
eller dragspelare från trakten. Vid midnattstid fick
man ett glas vin, eller ett glas utsnidd vinbärssaft, samt
ett par brödkakor. Sen ^{svårt att få mer} ~~kommer~~ det igen till fram
på småtimmarna, sen dansades kaffe och kakor en gång
till innan man gick hem. Någon lite mera utläggad
bjöd mat också på ett ungdomsgille, men det var inte många
Mest före 1920 förekom dessa kalas

Zulogille var också brukligt i min ungdom, som
började skras efter jul och kallades zulogille hela januari
åttmånaderna. Då bjöds alla familjemedlemmar ~~och~~ oftast
fick barnen gå med bjudning, var barnet för litet att
kunna uttälta det muuttigt, så skeris en kopp eller ett bröd
som det skickades i väg med. (Sådana ärenden har jag uttället
många i min barndom). Det var kaffet i kakor
när man kom (vid 6-7 tiden på kvällen). Gubbarna
brukade mestadels spela kort, fruntimnen bara prata, eller i
bledd hade dom stickstrumpa med sig, barnen fann ju
alltid på något att äta, så bjöds ett glas vatten eller saft
efter 1 par 3 timmar, samt någon kaka till. Sedan kaffe
igen om man gick hem. Dessa bjudningar gällde
omst bara byboerna, samt någon släkting längre ifrån.
Under den tid båda krigena varade var det knappast något
kalas eller, då räckte mat och kaffe inte till något
mer än husbehovet. Något vidare mer angående kalas kan
jag ej komma i häg och berätta.